

N. 7 - UN RE DISSOLUTO

Ultimus Assyriorum rex Sardanapalus fuit, vir muliere corruptior. Praefectus Medorum, ut, hunc videret, Babylonem venit. Qui cum admitti (admitto - ricevo) aegre obtinuisset, invenit regem femineo habitu, indutumque, qui inter mulierum greges purpuras colo nebat. Hoc visu indignatus, progressus ad socios, rem refert; omnes negant se parere posse ei, qui se feminam malit esse quam virum. Fit igitur coniuratio: bellum Sardanapalo infertur. His rebus auditis, rex non, ut vir, ad regni defensionem se parat, sed, ut metu mortis mulieres facere solent, primo la èbras quaerit, deinde cum paucis et incompositis in bellum progred. Victus in regiam se recepit, ubi in exstructam incensamque pyram se et divitias suas immisit.

N. 8 - LE DONNE SABINE

Tum mulieres Sabinae, propter quas bellum inter Romanos et Sabinos ortum erat, crinibus passis scissaque veste inter soceros et viros (- mariti) acriter pugnantes, se coniecerunt, suppliciter orantes ne nefando sanguine se reespergerent: "Si vos connubii nostri piget, - clamabant - in nos vertite iras; nos causa belli, nos causa vulnerum ac caedium sumus! Melius peribimus quam viduae aut orbae parentibus ac viris vivemus!".

Mulierum preces non minus multitudinem quam duces movent. Fit silentium ac repentina quies. Inde duces, ut foedus faciant, prodeunt; nec pacem modo (- soltanto), sed etiam civitatem unam ex duabus faciunt: regnum consociant, imperium omne Romam transfertur.

N. 9 - FIERO CONTEGNO DEI SENATORI ROMANI DINANZI AI GALLI

Galli victores ante solis occasum ad urbem Roman perveniunt. Tum apparuit vera illa Romana virtus. Maiores nostri, qui amplissimos honores gesserant, in forum convenerunt et se diis Manibus consecraverunt, ut, cum venissent hostes, in sua dignitate morerentur. Inventus vero, circiter mille homines, in arce Capitolii, duce, Manlio, ascendit. Interim Galli apertam urbem invaserunt et; domos patentes ingressi, vident viros ornatu et vultus maiestate diis simillimos. Cum Galli ad eos, velut ad simulacra, conversi starent, unus ex his senibus Gallo, barbam suam permulcenti, scipionem eburneum in caput incussit. Iratus Gallus eum occidit: ab eo initium caedios ortum est. Deinde ceteri omnes in sedibus suis trucidati sunt.

N. 10 - INSOLENTIA DI UN SOLDATO GALLO

Cum Galli ad tertium lapidem trans flumen Anienem castra posuissent, exercitus Romanus ab urbe profectus est et in citeriore ripa fluminis constitit. Pons in medio erat: tunc Gallus, eximia corporis magnitudine, in vacuum pontem processit et maxima voce clamare coepit: "Quem nunc Roma fortissimum habet, is prodeat et mecum pugnet, ut eventus ostendat utra gens bello sit melior". Diu inter invenes Romanos silentium fuit. Tum Titus Manlius e statione ad imperatorem perguit: "Si tu, imperator, - inquit - sinis, volo isti beluae ostendere me ex ea familia ortum esse, quae Gallorum agmen ex rupe Tarpeia deiecit". Cui imperator: "I, Tite Manli, et nomen Romanum invictum praesta".

N. 11 - DUELLO TRA MANLIO TORQUATO E UN GALLO

Armant deinde Titum Manlium aequates. Scutum capit, Hispano cingitur gladio. Expectat eum Gallus stolide laetus. Ubi constitere inter duas acies, Gallus telum cum ingenti sonitu in arma Manlii deiecit. At Manlius, telo parva inclinatione corporis vitato, insinuavit se inter corpus et arma Galli, et uno et altero ictu ventrem transfodit; iacenti deinde torquem detraxit, quem cruore respersum collo circumdedit suo. Defixerat pavor cum admiratione Gallos. Romani alacres obviam militi suo progrediuntur et gratulantes laudantesque ad imperatorem eum perducunt. Tito Manlio postea ob torquem Gallo detractum cognomen Torquati inditum est.

N. 12 - GAIO DUILIO

Gaius Duilius Poenos navali proelio primus devicit. Is cum videret naves Romanas a Punicis velocitate superari, manus ferreas, quae corvi, appellatae sunt, instituit. Ea machina Romanis magnam attulit utilitatem; nam iniectis illis corvis, hostilem navem apprehendebant, deinde superiecto ponte in eam insilientes, veluti in pugna terrestri dimicabant. Quare in pugna apud Mylas Romani, qui robore praestabant, victores fuere. Duilius victor Romam reversus est et primus navalem triumphum egit. Nulla victoria Romanis gratior fuit, cum, invicti terra, iam etiam mari plurimum possent.